

Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

МАТЕРІАЛИ

II Всеукраїнської
науково-практичної конференції

Розвиток соціально-
гуманітарної освіти і науки
в контексті модернізації
вітчизняної вищої школи

ЧАСТИНА I

26 грудня 2014 р.
м. Дніпропетровськ

УДК

ББК

Д

Рецензенти:

д-р політ. наук, проф. Третяк О. А.
д-р філос. наук, проф. Шевцов С. В.

Друкується за рішенням Вченої ради

факультету суспільних наук і міжнародних відносин
ДНУ ім. Олесь Гончара (Протокол № 5 від 4 грудня 2014 р.)

Редакційна колегія:

д-р історичних. наук, проф. Іваненко В. В. (науковий редактор), д-р філос. наук, проф. Токовенко О. С., член-кор. Національної АПН України, д-р філос. наук, проф. Гнатенко П. І., д-р істор. наук, проф. Городяненко В. Г., д-р філос. наук, проф. Осетрова О. О., к. політ. наук, доц. Пащенко В. І. (відповідальний секретар).

Р _ Розвиток соціально-гуманітарної освіти і науки в контексті модернізації вітчизняної вищої школи. *Матер. II всеукр. наук.-практ конфер.* (м. Дніпропетровськ, 26 грудня 2014 р.): у 2-х частинах. – Д.: ТОВ «Інновація», 2015. – ч. 1. – 124 с.

У збірнику подано матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток соціально-гуманітарної освіти і науки в контексті модернізації вітчизняної вищої школи», яка відбулася 26 грудня 2014 р. Коло обговорених проблем: проблеми модернізації вітчизняної вищої школи, впровадження принципів Болонського процесу у вітчизняний освітній процес, особливості розвитку української науки та її інтеграції у світовий науковий простір.

Для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, а також аспірантів і студентів соціально-гуманітарних факультетів.

ISBN

УДК

ББК

© Дніпропетровський національний
університет імені Олесь Гончара, 2014
© Колектив авторів

Гойман О. О.	<i>Міфологізація освітніх змін у сучасній Україні</i>	51
Гончаренко Н. І., Ющенко Ю. П.	<i>Гуманітарна освіта – важливий чинник формування особистості майбутнього спеціаліста</i>	53
Греб М. М.	<i>Роль української мови (за професійним спрямуванням) у фаховому становленні майбутнього вчителя початкової школи</i>	56
Гуменюк Т. І.	<i>Вплив внутрішніх ідеологічно-політичних чинників на становище української історичної науки у другій половині 1940 – кінці 1980 рр. ХХ століття</i>	58
Гуріна В. О.	<i>Погляди Софії Русової на музичну підготовку</i>	61
Двуреченська О. С.	<i>Роль історичної пам'яті у вихованні студентської молоді (Дніпропетровський регіон)</i>	63
Дегтярьова І. О.	<i>Наукова політика в Україні та Європі</i>	66
Драч І. І.	<i>Умови формування професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи</i>	69
Дубровіна І. В.	<i>Взаємозв'язок стимулів та мотивів самоосвіти педагога-музиканта в системі післядипломної освіти: змістовий аспект</i>	72
Жарикова Л. И.	<i>Опыт интеграции российской системы образования в Болонский процесс</i>	76
Зеленський К. В., Луців І. В.	<i>Графо-комбінаторне моделювання структури навчального плану</i>	78
Іваненко В.В., Пащенко В.І.	<i>Гуманітарна парадигма в сучасному українському університеті: еволюція до розвитку чи згорання</i>	82
Ігнат'єва О. С., Дернова Т. А., Рябцева І. А.	<i>Дистанційна освіта як нова технологія навчання іноземній мові</i>	90
Інзюнь Ван	<i>Теоретичні основи формування звуко-висотного слуху вчителів музичного мистецтва</i>	92

підсистем професійних якостей, активізацію механізмів самоорганізації (О. Гура) [8].

Узагальнюючи, зазначимо, що педагогічні умови забезпечують наукове обґрунтування змісту професійної підготовки, оптимального співвідношення змісту, форм і методів навчання, теорії і практики, врахування індивідуальних потреб і запитів студентів. До комплексу педагогічних умов, які уможливають формування професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи нами віднесено інтеграцію знань; організацію контекстного навчання; активізацію навчально-пізнавальної діяльності та стимулювання самостійної роботи студентів; узгодженість між змістом професійної підготовки, її технологічним та науково-методичним супроводом; створення рефлексивного середовища як основного чинника професійно-особистісного розвитку магістрантів; організацію навчального процесу на засадах андрагогіки. Зазначимо, що комплекс визначених умов має характер системи: недотримання однієї з умов порушує стабільність функціонування системи в цілому.

Література

1. Адольф В. А. Теоретические основы формирования профессиональной компетентности учителя : автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра пед. наук / В. А. Адольф. – М., 1998. – 49 с.
2. Вербицкий А. А. Личностный и компетентностный подходы в образовании: проблемы интеграции / А. А. Вербицкий, О. Г. Ларионова. – М. : Логос, 2010. – 336 с.
3. Тихонова Е. Г. Развитие профессиональной компетентности студентов в процессе проблемно-деятельностного обучения в вузе : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук / Е. Г. Тихонова. – СПб., 2004. – 26 с.
4. Романов Е. В. Теория и практика профессиональной подготовки учителя технологии и предпринимательства в вузе : автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра пед. наук : 13.00.08 / Е. В. Романов. – Магнитогорск, 2001. – 48 с.
5. Любимов Б. И. Интеграционные связи в процессе развития профессионально-педагогической компетентности преподавателя / Б. И. Любимов // Проблемы интеграции и дифференциации подготовки и повышения квалификации педагогических кадров / отв. ред. Ю. Н. Кулюткин. – Самара : Изд-во Самар. гос. пед. ин-та, 1993. – С. 65–72.
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
7. Шадриков В. Д. Формирование подсистемы профессионально важных качеств в процессе профессионализации / В. Д. Шадриков, В. Н. Дружинин // Проблемы индустриальной психологии. – Ярославль : Изд-во Ярослав. гос. ун-та, 1979. – С. 3–18.
8. Гура О. І. Теоретико-методологічні основи формування психолого-педагогічної компетентності викладача вищого навчального закладу в умовах магістратури : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / О. І. Гура. – Запоріжжя, 2008. – 752 с.

Дубровіна І. В.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СТИМУЛІВ ТА МОТИВІВ САМООСВІТИ ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ: ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ

В умовах реформування післядипломної освіти, використання сучасних

інноваційних технологій навчання педагог-музикант повинен входити в режим інтенсивного саморозвитку, одним з яких є процес самоосвіти. Наукові розвідки у напрямку самовдосконалення фахівців привели до розгляду сутності взаємозв'язку стимулів та мотивів самоосвіти, розглядаючи спеціалістів як суб'єкта педагогічного процесу [1, с. 11-15]. Таким чином, проблема стимулювання самоосвітньої діяльності педагогів-музикантів являє собою одну з центральних проблем сучасної психолого-педагогічної науки.

До взаємозв'язку термінів «стимул», «мотив» зверталися у своїх працях А. Олексюк, Ю. Бабанський, К. Волков, В. Ільїн, В. Коротков, Г. Костюк, Є. Кузьміна, І. Лернер, Б. Лихачов, В. Лозова, Н. Морозов, Р. Немов, Н. Носолов, І. Городик, А. Петровський, І. Підласий, С. Равкін, А. Радугін, М. Скаткін, В. Сластьонін, В. Сухомлинський, Т. Тимошенко, Г. Троцько, М. Фіцула, І. Харламов, В. Чудновський, В. Шуман, Г. Щукіна та ін. [6]. Головна особливість стимулу полягає в його активному впливі на мотиваційну сферу людини, процес створення та розвитку нових мотивів. Саме тому, спираючись на погляди Л. Божович, Є. Ільїн, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн, В. Шуман, П. Якобсон, висловлюємо думку про необхідність пошуку шляхів перетворення стимулів на позитивні й суб'єктивні мотиви, здатних забезпечувати бажання оволодівати новими знаннями, уміннями. Сучасні дослідники підкреслюють, що не існує універсальної класифікації стимулів та мотивів професійного зростання фахівців, відсутня однаковість у визначенні сили впливу матеріальних і моральних механізмів стимулювання самоосвіти у науці. Професійна мотивація вчителя музики є динамічною активною системою, що постійно зазнає змін (В. Іванніков, В. Ковальов, А. Рубінштейн, А. Файзуллаєв). Ми згодні з такими висновками вчених, оскільки вважаємо, що стимулювання стає спонуканням до активної діяльності, заснованої на виробленні особисто-професійних мотивів. У процесі накопичення мистецько-педагогічного досвіду, активних творчих пошуків у вчителів мистецьких дисциплін поступово формуються наступні стимули: стійкий інтерес до наукової літератури, потреба в самоосвіті, зв'язок теорії з практикою, осмислення своїх досягнень і недоліків з позицій науки, прагнення застосувати інноваційні технології у власній практичній діяльності, статус педагога в колективі і вимогливість адміністрації до його професіоналізму [5]. У процесі розвитку мистецької професійної діяльності виникає потреба у дослідницькій роботі, створенні інноваційних підходів, власних концепцій і нових ідей в умовах практико-орієнтовної науки. Цей пошук активізує безпосередній контакт із вченими, участь в експериментальній роботі науково-методичних творчих груп, колективів. Таким чином, взаємодія стимулів та мотивів самоосвіти в системі післядипломної освіти забезпечує постійне особисто-професійне зростання сучасного фахівця. У результаті роботи над собою стимули та мотиви можуть вступати у взаємозв'язок, доповнювати один одного. Із збагаченням мотивації відбуваються зміни у процесі стимуляції, якщо він організований з урахуванням індивідуальних можливостей, особливостей учителя. В гармонійному поєднанні з мотивами стимули можуть бути комплексними і виборчо-діючими. Перші визначають ефективність всього

процесу самоосвіти і групу комплексних мотивів [5]. Другі впливають на окремі мотиви, але одно направлені зі стимулом. Виборчо-діючі мотиви можуть стати провідними на тому чи іншому етапі самоосвіти, якщо на них діють відповідні стимули. З усією очевидністю з теоретичної моделі взаємозв'язку мотивів і стимулів самоосвіти висувається ряд гіпотетичних положень: мотиви і стимули зв'язуються безпосередньо через етапи самоосвіти (провідні для даного етапу) і опосередковано через цілісний самоосвітній процес (зв'язок комплексних мотивів і стимулів). Стимули самоосвіти не просто збагачують існуючі мотиви професійного росту, вони народжують нові мотиви за рахунок переходу стимулів у мотиви. Причому, тим вище рівень творчої діяльності, тим різнобічне і стійкіше самоосвіта, частіше стимули переходять у мотиви, зовнішня стимуляція – у самоосвіту. Ця концепція взаємозв'язку мотивів і стимулів самоосвіти визначила методiku дослідницької роботи, діагностику мотивів і стимулів роботи над собою у вчителів з різним рівнем професіоналізму. Основні мотиви обумовлені творчим характером діяльності, а стимули – підтримкою колег, адміністрації школи, методичних об'єднань. Надалі зміст самоосвіти визначається науково-дослідним підходом вчителя до своєї праці. Мотивація залежить від його потреби в дослідницькій діяльності, спілкуванні з вченими, спільної діяльності з ними, а стимуляція пов'язана з вимогами до самої предметної компетентності, педагогічної праці, культури науково-дослідницької роботи. При цьому спостерігається зворотний зв'язок: чим вище рівень самоосвіти, тим частіше його стимули переходять у мотиви. Результати нашого дослідження показали, що основними джерелами самоосвіти у різних груп вчителів із врахуванням різного стажу роботи, категорії, освіти виступає їх якість професійної діяльності, ставлення до вчителя з боку колег і учнів; потреба у професійному самовдосконаленні, яка носить індивідуально-зорієнтований характер і залежить, в першу чергу, від учителя як людини і фахівця. З усього викладеного можна зробити висновок, що вплив стимулу характеризується наступними основними рисами. Стимул є активізуючим, спонукаючим началом діяльності вчителя. Мотив як усвідомлене спонукування є потенційним чинником здійснення визначеної діяльності. Його перетворення в активне і стійке спонукування до здійснюваної самоосвітньої діяльності передбачає зовнішнє спонукування, що виходить із самих педагогічних умов діяльності. Тому головною і основною рисою, що визначає співвідношення мотиву і стимулу, є їх взаємозумовленість. Оскільки для реалізації цільових установок в самоосвіті повинні бути зовнішні стимулюючі умови, що активізують його пізнавальну роботу, то в співвідношенні мотиву і стимулу можна виділити формуючу роль стимулу по відношенню до мотиву. Вона полягає в тому, що стимул, спонукаючи людину до самоосвітнього процесу з реалізації мотиву, передбачає оволодіння навчальними операціями, що забезпечують реалізацію і збагачення мотиваційних установок. Так як в процесі самоосвіти може мати місце розширення змісту мотивів самоосвітньої праці, то у співвідношенні мотиву і стимулу слід виділити наступні характерні риси, як множинність мотивів, сформованих одним стимулом; динамічність мотивів, коли один ведучий мотив (мотиви) може змінюватися іншим провідним

мотивом (мотивами). Мотивація самоосвітньої діяльності педагога є системним утворенням, яке займає центральне місце в підструктурі свідомого ставлення до навчання і входить своїми цілісними властивостями в структуру особистості як її компонент. Структура особистості включає кілька «...головних, всередині себе ієрархізованих мотиваційних ліній, як ієрархію змістотворюючих мотивів-стимулів» [4, с. 74].

На думку Л. Божович, ієрархічна структура мотиваційної сфери передбачає стійке домінування тих чи інших мотивів і стимулів поведінки та діяльності, підкоряють собі всі інші спонукання [2, с. 189]. Кожна людина спонукається декількома мотивами і сприймає в зв'язку з цим сукупність стимулів. Якщо різні мотиви одно-направлені, має місце посилення мотивації. Якщо мотиви різноспрямовані, виникає боротьба мотивів і вибір найбільш значущого, який і визначає хід подальших дій. При цьому змінюється зміст і характер впливу стимулів [2, с. 75]. Важливою обставиною для характеристики мотиваційної сфери самоосвіти вчителя є те, наскільки домінуючий мотив відповідає характеристиці спеціальності. Це зумовлює визначення учителями індивідуального рівня професіоналізму, мотивів самоосвіти, стимулів його особисто-професійного розвитку.

Змістовий аспект самоосвіти зумовлений творчим потенціалом вчителя. Спочатку самоосвіта забезпечує зростання професіоналізму педагога, що дозволяє йому на якісно новому рівні вирішувати індивідуально-професійні задачі. Відповідно рівень стимулювання самоосвіти визначаються успіхами спеціаліста. Результативність впровадження стимулів та мотивів самоосвіти залежить від тих інновацій, які приймає і здійснює сама людина у педагогічній праці. Аналіз взаємозв'язку стимулів та мотивів стимулювання самоосвіти доводить, що вони відчутно впливають на самовдосконалення індивіда. По-перше, розвивається потребнісно-мотиваційна сфера педагога, яка збагачує стимули самоосвіти, спираючись на ті, які вже сформовані у процесі професійної діяльності. По-друге, на підтвердження цьому свідчить і той факт, що тільки при усвідомленні вчителями самоосвіти, як всебічного професійного самовдосконалення, мотиви зв'язуються між собою, мотивація стає комплексною. Домінуючим стимулом протягом всієї діяльності вчителя є оцінка його праці учнями. Більш того, спостерігається зростання значення саме цього стимула в міру набуття стажу та категорії. Показники його впливу коливаються від 49,1% до 71,2%. Оцінка колег займає друге місце в ієрархії стимулів, але ступінь виразності цього стимулу слабкіше – від 38,2% до 44,5%. Всі інші стимули діють випадково і лише у окремих вчителів. Так, оцінка діяльності педагогів з боку адміністрації спонукає до самоосвіти лише педагогів, педагогічний стаж яких більше 15 років. Спонукання до дії комплексом стимулів зафіксовано у незначній частини педагогів-музикантів і воно не пов'язане з їх стажем, категорією або освітою.

Оволодіння освітніми інформаційно-комунікативні технологіями є вимогою часу, тому займає пріоритетне місце в числі мотивацій самоосвіти.

На наш погляд, взаємозв'язок мотивів і стимулів самоосвіти відбувається на одиничному рівні. Безпосередньо пов'язані між собою оцінка учнів (провідний стимул) і самоствердження вчителя в освітньому середовищі,

результатів шкільних олімпіад як провідний мотив. Зазначений стимул активно діє і при комплексі мотивів. Решта мотивів і стимулів роз'єднанні і не впливають так на самоосвіту. Це обмежує можливість системного застосування стимулів у практиці роботи всіх щаблів підвищення кваліфікації. Опитування педагогів виявили той факт, що ті чи інші стимули самоосвіти можна застосовувати на практиці, якщо педагог сам орієнтується на власний авторитет та успіх, позитивне відношення до себе зі сторони учнів, колег, адміністрації.

Отже, оновлення змісту та форм організації самоосвітньої діяльності стає пріоритетним напрямком розвитку професійної освіти ХХІ століття. Визначення взаємозв'язку мотивів та стимулів самоосвіти педагога-музикантів сприяє формуванню художньо-естетичного світогляду, творчих здібностей і навичок самостійного науково-практичного пізнання.

Література:

1. Бакшаева Н. Психология мотивации студентов : учебное пособие / Н. Бакшаева, А. Вербицкий. – М.: Логос, 2006. – 184 с.
2. Божович Л. Личность и ее формирование в детском возрасте : Психол. исследование. / Л. Божович. – М.: Просвещение, 1968. – 446 с.
3. Гордин Л. Теория и практика педагогического стимулирования / Л. Гордин : автореф. дис. на соиск. учен. степ. д-ра пед. наук. – М., 1979. – 32 с.
4. Платонов К. Структура личности / К. Платонов. – М.: Педагогика, 1987. – 217 с.
5. Послевузовское образование молодого учителя / под ред. В. Тарантея. – Мн.: Изд-во «Университетское», 1991. – 173 с.
6. Психология: Словарь / сост. А. Петровский, М. Ярошевский. – М : Политиздат, 1990. – 494 с.

Жарикова Л. И.

ОПЫТ ИНТЕГРАЦИИ РОССИЙСКОЙ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ В БОЛОНСКИЙ ПРОЦЕСС

Являясь фактором социально-экономического прогресса, образование относится к приоритетным аспектам политики любого государства [1, с.35]. С другой стороны, человек как субъект образовательного процесса, выступая производительной силой в общественном производстве, должен по своим качествам соответствовать уровню современного социально-экономического развития государства, в котором живет и трудится.

От уровня образования, прежде всего, зависит качество трудовых ресурсов, а, следовательно, и состояние экономики. Еще в 20-е годы ХХ века академик С.Г. Струмилин доказал: чтобы система образования превратилась в активный фактор экономики и наряду с реконструкцией производства давала самый большой эффект на вложенный рубль, затраты должны быть на уровне 8-8,5 % от валового национального продукта [2].

Президент РФ В.В. Путин отметил, что Россия обладает 10 % научных кадров мира, но при этом создает лишь 1 % мирового интеллектуального продукта. Нужна инновационная модель организации науки, адекватная времени и действию рыночной экономики. Для этого следует вводить адресное финансирование, причем не организаций, а продуктивных